

**Anton Medved: Za pravdo in srce.** Tragedija v 5 dejanjih. Založila „Katoliška tiskarna“. Do konca novembra je cena vezani knjigi 2 K 50, s prvim decembrom pa stopi prava cena v veljavo, ki znaša 3 K 50 h. — Ta drama znanega pesnika in pisatelja se je na našem odru že uprizorila in sicer s precejšnjim uspehom. Sedaj jo je pisatelj predelal in uprizori se iznova meseca novembra. Takrat se nam ponudi tudi prilika, da izpregovorimo kaj več o njej.

„**Slovenski sokolski koledar**“ za leto 1908. Uredil doktor G. v. S a j o v i c. III. letnik. V Kranju 1907. Izdal in založil vaditeljski zbor Sokola v Kranju. Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani. Cena? — Poleg običajne koledarske vsebine prinaša ta „Slovenski sokolski koledar“ več na Sokolstvo nanašajočih se statističnih in drugih sestavkov, izmed katerih omenjamo životopisa za Sokolstvo prezaslужnih Čehov dr. Miroslava Tyrša in Jindřicha Fügnerja.

**Trgovski koledar** za leto 1908. Uredila dr. R. Marn in Silv. Škrbinec. Drugi letnik. Izdalo in založilo „Slov. trg. društvo Merkur“ v Ljubljani. Tisk J. Blasnika naslednikov. Cena?

„**Etika in politika**“, predaval v „Akademiji“ 24. februarja 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb). Ta zanimiva brošurica se dobiva v knjigarni L. Schwennerja v Ljubljani in stane 30 h, s poštnino 35 h.

„**Zadnja kmečka vojska**“. Zgodovinska povest iz l. 1573. Spisal Avgust Šenoa, iz hrvaščine poslovenil L. J. Založila „Katoliška tiskarna“. Cena brošuri 1 K 60 h, vez. 2 K 60 h. — Junak te povesti je „kmečki kralj“ Matija Gubec, ki je svoje navdušenje za pravico in svobodo tlačnega kmečkega ljudstva poplačal z mučeniško smrtjo. Snov te povesti bode vedno mikala in ne motimo se nemara, ako trdimo, da se bodo jugoslovanski umetniki vedno zopet vračali k nji. „Zadnja kmečka vojska“ spada med najzanimivejše in najboljše povesti Avgusta Šenoe in bode gotovo tudi pri nas ugajala.

„**Istorija najnovejše slovenačke književnosti**“ (Zgodovina najnovejše slovenske književnosti) je naslov razpravi, ki jo objavlja gosp. dr. Ivan Prijatelj v „Letopisu Matice Srpske“ v Novem Sadu. (Knjiga 243. in 244.) Izraz „najnovejši“ se nanaša na dobo, odkar imamo nepretrgano in organizovano beletristično delovanje, na dobo izza „Slov. Glasnika“, odnosno Levstika. Prijateljeva „Zgodovina književnosti“ ni golo poročilo o tem, kar je bilo, marveč je tudi razjasnjevanje, zakaj je bilo, ne kaže samo slike oseb, ampak tudi ozadje. V dosedaj izišlem delu svoje razprave govori gosp. dr. Prijatelj razen o Levstiku, Erjavcu in Jenku tudi o Mandelcu, Zarniku in Mencingerju ter označuje vsebino in stališče njih del. Snov se mu kristalizuje in ko bo izkristalizovana, nam poda sigurno v slovenskem jeziku „Zgodovino najnovejše slovenske književnosti“.

*Dr. Fr. Ilešič.*

**Vojnović Ivo: Smrt majke Jugovića.** Dramska pjesma v tri pjevanja. Zagreb, 1907. Naklada Dioničke tiskare. —

Ta po našem mnenju najboljša Vojnovićeva drama se je igrala prvi pot na srbskem narodnem pozorišču v Belgradu dne 21. avgusta 1906, na hrvaškem narodnem kazališču v Zagrebu pa dne 6. februarja 1907; naše slovensko gledališče jo je postavilo (v prevodu prof. Jos. Westra) za tekočo sezono na program.

Končno sodbo o Vojnovićevem umotvoru bomo mogli izreči šele, ko bo stala junaška mati Jugovićeve na odru pred nami. To velja sicer vobče o vsakem dramskem delu, a ne izlaha o katerem toliko kakor o našem, saj ti prizori kar silijo na pozorišče, te besede kar hočemo slišati... Črke so tu premrtve in kot

knjižna drama je ta spis le senca . . . Živo pa si predstavljam, da more v blesku glediške iluzije učinkovati prav mogočno, pa le pri izborni, celo razkošni predstavi, s pomočjo vseh teatralnih efektov, kar jih premore moderna tehnika, in pri oduševljeni igri vseh oseb, zlasti naslovne vloge in Angelije, devete snahle majke Jugovičev. Pesnik namreč uporablja skrajno napete prizore, pa tudi nadnaravne, čudesne sile, morda še preveč; a to mu moramo priznati: z veliko dramatsko rutino. Skoraj bi izrekel sodbo, da ni v nobenem jugoslovanskem dramatskem spisu toliko „dramatike“ kakor v tem. Človeško čuvstvo, človeška beseda, čini — človeški in nadčloveški —, priroda in nadpriroda — vse se druži v proslavo nadčloveškega heroizma majke Jugovičev in ž njo v proslavo herojske smrti za domovino. V ozadju pa se vrši tragedija svetovnega pomena: junaška smrt srbskih vojščakov na Kosovem polju.

Napetost v dejanju leži baš v tem, da se pred našimi očmi vrše dogodki v Jugovi hiši, a da vsi vemo, da se istočasno bije boj za življenje in svobodo in državo; kakor v duševnem zrcalu vidimo, kaj se vrši na bojnem polju, in se gibljemo med upom in obupom; razvoj je tem bolj pretresljiv, ker stoji pred nami mati deveterih Jugovičev, ki so z očetom šli vsi v boj, z deveterimi snahami: poraz v bitki pomeni zanje izgubo vsega, vsega! Pesnik je že tu porabil kontrast med staro majko iz njenimi spartanskimi nazori in med ljubečimi mladimi soprogi mladih Jugovičev. Stara majka pravi:

„I Jug Bogdan (t. j. njen mož) i devet Jugovića  
i još devet da ih opet rodim,  
svi do zadnjeg roda nam i vjere  
nek' se biju slavu nam berući  
il' nek' umru nebo gledajući!“

Mlade žene pa mislijo na svojo ljubezen, na svoje otroke, na udobnost življenja, celo razpro se in spričkajo med seboj v takem položaju! Naravnost odurno pa je neusmiljeno igranje z ranjenim gavranom in bučni smeh snah ob — mukah uboge živali je skrajno neprijeten. Ta prizor je vsekakor treba prenameriti; v smeh se le naj pripravijo snahle, a s primernim sredstvom. — Zato je pa mati dosledna v svojih nazorih: vest za vestjo prihaja o nesrečni bitki, o smrti moža in sinov; le eden je ušel in vabi zdaj mater in snahle, naj hitro pobegnejo . . . Oklene se ga njegova mlada žena (Angelija), vsa srečna, da se je vsaj njen ljubi vrnil; tu se oglasi mati! Z neizprosnimi besedami pokaže ubežniku, da njegovo mesto ni pri ženi, ampak v boju, tam, kjer je padel oče in osem njegovih bratov; on naj zdaj nosi Jugovičevo zastavo. Sina zgrabijo njene besede; svojo ženo zabode, sam se vrne na bojno polje in umre junaški. V tretjem spevu (delo je razdeljeno v tri speve), ki nas popelje na Kosovo polje in je poln čudesnih dogodkov, išče in najde majka tudi tega sina kot mrtvega junaka, še z zastavo v roki. S tem je tudi majkina zemeljska pot končana.

V podstavo služijo drami srbske narodne pesmi o Kosovem, ki so tuintam doslovno posnete.

*Dr. Jos. Tominšek.*

**Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena.** Na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga XII. svezak 1. (U Zagrebu 1907, urednik dr. D. Beranić.) — Dasi do Pejačevića bana vlada ni niti z vinarjem podpirala zagrebske akademije, ker le-ta ni hotela prodati Khuenu svojih vzorov, je vendarle verno izvrševala svojo zadačo in zasnovala med drugim tudi ta-le Zbornik,